1e JAARGANG — Nr 10

ZONDAG, 20 DECEMBER 1931

Rechtskundig Weekblad

BIBLIOTHÈQUE du Barreau BRUXELLES

REDACTIE : Italiëlei, 99, Antwerpen

Abonnement : 100 fr. per jaar

Vereeniging zonder winstgevend doel

BEHEER : Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

Postchecknummer : 3185.22

INHOUD:

Mr P. VERMEYLEN. — De Vervlaamsching van de rechtspleging.
RECHTSPRAAK.
Handelsrechtb. Brugge. — 3 Februari 1931. — *Huurelijkgemeenschap - Terugvordering van inbreng in geval van faillissement.*
Burg. Rechtb. Dendermonde. — 28 Nov. 1931. — *Eigendomsrecht - Beperking - Misbruik van recht.*
Boetstr. Rechtb. Antwerpen. — 28 Juni 1929. — *Ontdraging van aangeslagen voorwerpen - Ongeldige pandgeving in zake bewarend beslag.*
Mr ALFRED VALERIUS.
MEDEDEELINGEN. — Mr A. Le Paige. — *Verknochtheid Belgisch-Neerlandsch Verdrag.*
BALIELEVEN.

De Vervlaamsching van de Rechtspleging

Redevoering uitgesproken door Meester P. VERMEYLEN, op de plechtige openingsvergadering van het Vlaamsch Pleitgenootschap der Brusselsche Balie, op 24 Oktober 1931.

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Stafhouder,
Geachte Heeren Magistraten,
Waarde Konfraters en Toehoorders,

Toen me de groote eer werd vergund, op de plechtige openingsvergadering van het Vlaamsch Pleitgenootschap der Brusselsche Balie het woord te voeren, kreeg ik dadelijk te verstaan, dat men van mijn jeugdig talent niet verwachtte, het behandelen — voor een zoo goedgeschoolde vergadering, — van een rechtskundig vraagstuk, en men ook geen gewaagde tocht wenschte in de gevaarlijkste gebieden van ons politiek leven.

Nochtans, gaat het vandaag en over vervlaamsching, wat politiek is, en over rechtspleging, wat toch ook recht is. Dat is noch aan mijn verwaandheid, noch aan mijn naïveteit te wijten, maar te danken aan onweerstaanbare omstandigheden.

Het jaar, dat aan ons Vlaamsche volk, eindelijk, een volledig Vlaamsch rechtswezen wordt geschonken, het jaar, dat in ons beroepsleven de diepste veranderingen gebracht worden, veranderingen waar wij, Vlaamsche burgers, altijd voor hebben gestreden, was het ons onmogelijk over wat anders te spreken.

Als ik op dat keerpunt, een laatste maal, aan onze franschsprekende konfraters wil toonen, dat een wet noodig is, en waarom die wet op dwangmaatregelen moet [illegible] te begrijpen en uiteen te zetten, die de werkelijke basis van het proces vormen:

Van dat standpunt ziet nu eenieder af.

Wij waren blij onzen hooggeachten konfrater Des Cressonnières, op de jongste vergadering van onze zuster-konferentie, waar hij als woordvoerder van de oude wacht der franschsprekende advokaten optrad, te hooren besluiten, dat die toestand moest ophouden, en dat de dagvaardingen in de taal van den gedagvaarde moesten worden opgesteld.

Maar dat was ook, volgens hem en den correspondent in het «Journal des Tribunaux», het eenige wat aan onze huidige wetgeving te wijzigen was. Eens dat de proceduur aanhangig is, moet degene die de proceduur leidt, of zijn tegenstrever, de taal van het geding kiezen: de partijen, de advokaten, en in geval van oneenigheid, de rechtbank. «Nous vivons», wordt er gezegd en geschreven, «sous l'empire heureux de l'article 23 de la Constitution». Artikel 23, dat letterlijk onvertaalbaar is, luidt in den Franschen tekst als volgt:

«L'emploi des langues usitées en Belgique est facultatif; il ne peut être reglé que par la loi, et seulement pour les actes de l'autorité publique et pour les affaires judiciaires.»

«L'empire heureux...», dat geloof ik wel. Al-

Met andere woorden, zou artikel 23 een heel ander karakter hebben dan al de andere artikels uit den tweeden titel van de Grondwet: «Over de Belgen en hun rechten». Artikel 23 zou den burger in zijn betrekkingen met de overheden niet beschermen, maar wel de overheden totaal vrij laten, wat het gebruik van de taal betreft. Dat steisel past bij onze instellingen niet, en is gevaarlijk, want het blijft niet alleen de leer, maar is vaak nog de praktijk.

Het werd hier voor de rechtbank van Brussel bijvoorbeeld gewangd, door onzen oud-voorzitter Borginon, die zooveel voor de Vlaamsche zaak heeft gedaan, in 't Vlaamsch te besluiten. Eerst weigerden de 19 pleitbezorgers daarbij hun ambtsplichten te vervullen. Toen zond onze konfrater een brief aan den Heer Prokureur des Konings, die het toezicht over de pleitbezorgers heeft, en best in staat was de zaak eens en voor goed op te lossen. Er kwam geen antwoord, maar de pleitbezorger door Meester Borginon gekozen, liet hem enkele weken nadien weten, dat hij wel, bij uitzondering, de zaak in onze tweede landstaal wilde bevorderen. Zelfde tooneel in een andere zaak. Men wilde den strijd tot op 't einde toe niet voeren, want men voelde toch, dat het standpunt onverdedigbaar was. Maar men wilde ook niet officieel afzien van de zienswijze van ons hoogste gerechtshof. Dat was taktisch, daar het slechts bij toeval was, dat in twee gedingen, de Vlaamsche pleiters het eens waren, om hun Vlaamsch belang boven het bizonder belang van hun proces te plaatsen, en het eens waren, om liever maar maanden en maanden te verliezen, dan hun zaak in 't Fransch te laten behandelen. Het ging namelijk om een litteraire zaak, en in de tweede zaak waren de Vlaamsche Oud-Strijders betrokken. Dat geb[illegible] bij toeval eens; maar over 't algemeen valt er, bij voorbeeld te Brussel, niet aan te denken, het Vlaamsch voor de rechtspleging te gebruiken.

Op 't einde van verleden jaar, toen de nieuwe wetsontwerpen reeds waren neergelegd, velde de rechtbank van Luik nog een vonnis waarin gezegd werd, dat Vlaamsche besluiten voor die rechtbank niet konden aanvaard worden.

In de rechtbanken waar dat geduld wordt, zoonls Hasselt, Leuven, Mechelen, Gent en Kortrijk, werden de vonnissen die op Vlaamsche besluiten volgen, schier altijd in 't Fransch opgesteld.

En wordt het Vlaamsch door de rechters ge-

weten onder welk waarlijk gelukkig regime wij zouden geleefd hebben, had artikel 23 zijn vollen zin behouden.

Om van dat regime te genieten, is het, — jammer genoeg, — te laat.

Wij leven in den tijd niet meer, van het eerste wetsvoorstel over taalgebruik in de rechtspleging, het wetsvoorstel van Minister Raickem. Het was logisch en eenvoudig: in Vlaanderen zou de officieele taal van het gerecht het Vlaamsch zijn, tot en inbegrepen het Verbrekingshof van Brussel. Het is al meer dan honderd jaar geleden, dat Rogier hem antwoordde: «Het gerecht moet stelsematig verfransch worden». Een eeuw lang is de verfransching voortgegaan.

Wij staan voor een abnormalen toestand. Abnormale maatregelen dienen genomen te worden.

De onbepaalde vrijheid is de gelukkige toestand van een maatschappij, waar zich nog geen macht heeft gevormd, die het gebruik van de vrijheid onmogelijk maakt. Wanneer die macht bestaat, en een hevigen druk op de uiting van de vrijheid uitoefent, dan is het slechts met dwangmaatregelen, dat men den zwakste verlost en beschermt.

Het is de geschiedenis van al onze sociale wetten. Men verteld, dat de werkman graag 12 uur werkte, en toch heeft men hem gedwongen zich met 8 uur tevreden te stellen, al was hij vrij zulks vanzelf te doen, als hij het goed achtte. De huurling was vrij geen te hooge prijzen te betalen, en toch heeft men goed gevonden, zijn vrijheid door dwangmaatregelen te beschermen.

De dwangmaatregelen werden genomen, omdat de enkeling niet bij machte was, in de bizondere omstandigheden waarin hij werk of een woning moest vinden, zijn eischen op den voorgrond te brengen. De dwangmaatregelen werden genomen, omdat zijn bescherming als enkeling met het algemeen belang gepaard ging, en dat de enkeling soms ook tegen zichzelf moet beschermd worden.

Zoo ook in zake rechtspleging.

De Vlaming die met het gerecht te doen heeft, of het gerecht noodig heeft, kan zijn grieven niet uiteenzetten en zijn verontwaardiging niet uitdrukken — en hij denkt er eigenlijk niet aan. Door het bizonder belang van zijn proces gedreven, legt hij zich neer bij de doenwijze van zijn raadsman, voigt hij geduldig de gebruiken van de gerechtsdienaars, pleitbezorgers, enz..., onderwerpt zich aan de regels die algemeen worden toegepast door de rechters die over zijn [illegible]

tief recht, die algemeen gewaardeerd

it is Mr Valerius een van onze vriende-
artelijkste confraters en het lijdt geen
zijn beroepsjubileum met groot en-
zal gevierd worden.

EN IN PRACTISCH ZEERECHT

2de lezing van Vrijdag 4 December,
Kapitein Meulemeester: «Het Ma-
n met Enkelschroef Schepen».
binding der kracht welke op de schroef
ude hij hoe de voortstuwe zijwaarts
p werkt en een rechtsche schroef voor-
het achterschip naar rechts, achteruit-
ar links verplaatst; hoe het schip ren-
r de tegenovergestelde drukken welke
er werken bij vooruitgaand schip en
erkende machine.
st gebruikelijke manœuvers van het
kte hij aanschouwelijk: anker op gaan,
de komen met en zonder stroom, het
meren, de kade verlaten, ankeren, met
anker manœuvreeren, vertruiën, in de
nen, verhalen met en zonder sleepboo-

sprak hij over den invloed van den
ze manœuvres en over de krachten ont-
r zuiging en golfslag. Voorts gaf hij
r het sleepen en gesleept worden, voor-
nnen of langszij vastgemaakt, ook hoe
geleverd wordt door duwen; hij ein-
een overzicht der verschillende ma-
lie een gesleept vaartuig kan uitvoeren
ring te voorkomen.
volgende lezing, op 18 December, zal
Meulemeester handelen over de plaats-
van het schip.

SCHE JURISTEN,

ikt en verspreidt de Vlaamsche
nappelijke rechtlitteratuur.
A. KLUYSKENS: Beginselen van Bur-
erlijk Recht.
. De Verbintenissen (2e druk).
I. De Erfenissen.
II. De Schenkingen en Testamenten.
N. GUNZBURG: Het Huwelijkscontract.
L. FREDERICQ: Beginselen van het
elgische Handelsrecht.
P. BELLEFROID: Dictionnaire Fran-
ais-Néerlandais des termes de droit (3e
ruk).

Curiosa

usselsch advokaat ontlaag op het Vrede-
an Wolvertem:
eur le Juge, les demandeurs sont les
presomptifs de mon client, qui est leur
r et dont ils envient les biens, parce
un peu long a vivre.

* * *

oetstraffelijke rechtbank te Leuven, een
eden:
dsman der Burg. Partij. — M. de Voor-
Burgerlijke partijen verdienen alle me-
het zijn twee arme ongelukkige weezen».
rzitter — Welk is hun ouderdom Mees-
dt hun voogd op?
dsman der B. P., na lang gegrabbeld te
zijn papieren. — De een geboren in
andere wees in 1875!...

---

ver: Drukk. «Mercurius»
R. Van Cauteren
Antwerpen. — Tel.: 280.95

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Stafhouder,
Geachte Heeren Magistraten,
Waarde Konfraters en Toehoorders,

Toen me de groote eer werd vergund, op de plechtige openingsvergadering van het Vlaamsch Pleitgenootschap der Brusselsche Balie het woord te voeren, kreeg ik dadelijk te verstaan, dat men van mijn jeugdig talent niet verwachtte, het behandelen — voor een zoo goedgeschoolde vergadering, — van een rechtskundig vraagstuk, en men ook geen gewaagde tocht wenschte in de gevaarlijkste gebieden van ons politiek leven.

Nochtans, gaat het vandaag en over vervlaamsching, wat politiek is, en over rechtspleging, wat toch ook recht is. Dat is noch aan mijn verwaandheid, noch aan mijn naiveteit te wijten, maar te danken aan onweerstaanbare omstandigheden.

Het jaar, dat aan ons Vlaamsche volk, eindelijk, een volledig Vlaamsch rechtswezen wordt geschonken, het jaar, dat in ons beroepsleven de diepste veranderingen gebracht worden, veranderingen waar wij, Vlaamsche burgers, altijd voor hebben gestreden, was het ons onmogelijk over wat anders te spreken.

Als ik op dat keerpunt, een laatste maal, aan onze franschsprekende konfraters wil toonen, dat een wet noodig is, en waarom die wet op dwangmaatregelen moet steunen; als ik hun als Vlaming uitleg, welke volgens mij de hoeksteen van onze nieuwe wetgeving zijn moet; als ik verder tracht vast te stellen, welke gevolgen de wet voor ons publiek leven zal hebben, en hoe ze dient te worden toegepast, dan doe ik mijn plicht.

Mijn plicht is hier, dit jaar, niet de aandacht op mijn persoon als redenaar te vestigen, maar, zoo eenvoudig en zoo getrouw mogelijk, de vreugde en de wilskracht van onze Vlaamsche konfraters weer te geven.

Ik doe mijn plicht, en heb geen andere verontschuldiging te vragen.

Een wet moet er zijn, om de Vlamingen in hun recht te herstellen, door het erkennen van hun bizondere grieven.

En die grieven bestaan, en zijn talrijk. Zelfs wat de strafvordering betreft.

Een Vlaming, wordt soms nog in 't Fransch veroordeeld, na een Fransche rechtspleging; namelijk, wanneer zijn zaak in dat deel van België afgehandeld wordt, waar de wet over het gebruik van de Vlaamsche taal in strafzaken niet toepasselijk is, — de helft van het land —; en verder zelfs in Vlaanderen, als zijne medeplichtigen franschsprekende Belgen zijn, of ook nog vreemdelingen, die verkiezen in 't Fransch verhoord en gevonnisd te worden.

Met reden dus, stelt onze achtbare konfrater en medelid Romsée voor, met zijn wetsontwerp, belangrijke hervormingen, ook wat stravordering betreft, in te voeren.

Op het stuk van burgerlijk recht, — en ik bedoel daarmee al wat geen strafrecht is, — bestaat er geene wetgeving, en daar is de erbarmelijke toestand van de Vlamingen oneindig duidelijker.

Zelfs indien de Vlaming geen Fransch kent, mag men hem in die taal dagvaarden,... en dat is nogal dikwijls het geval.

Het was vooral om zulks te beletten, dat het wetsvoorstel Van Isacker in 1928 bij de Kamer werd ingediend. Men hoorde toen, bij de Brusselsche Balie, de hevigste protesten opgaan, tegen het feit dat de Vlaming, in limine litis, een taalexceptie zou mogen inroepen. Een aantal Brusselsche advokaten gingen op de deur van den stafhouder kloppen, en deelden hem hun verontwaardiging mede. Een van de meest gezaghebbende leden van de Brusselsche Balie, liet in het «Journal des Tribunaux» een artikel verschijnen, waar men in lezen kon, dat het steiselt te Brussel onuitvoerbaar was, en dat de taal van de dagvaarding overigens weinig belang had, daar de gedagvaarde, al begreep hij Fransch, zich toch het koeterwaalsch van de rechtstaal moest laten uitleggen. Dat standpunt maakt van den advokaat een soort toovenaar. Alsof het noodig was, hem voor de eenvoudigste zaak te raadplegen! Alsof hij alleen de kennis en het verstand mocht bezitten, de feiten te begrijpen en uiteen te zetten, die de werkelijke basis van het proces vormen!

Van dat standpunt ziet nu eenieder af.

Wij waren blij onzen hooggeachten konfrater Des Cressonnières, op de jongste vergadering van onze zuster-konferentie, waar hij als woordvoerder van de oude wacht der franschsprekende advokaten optrad, te hooren besluiten, dat die toestand moest ophouden, en dat de dagvaardingen in de taal van den gedagvaarde moesten worden opgesteld.

Maar dat was ook, volgens hem en den correspondent in het «Journal des Tribunaux», het eenige wat aan onze huidige wetgeving te wijzigen was. Eens dat de proceduur aanhangig is, moet degene die de proceduur leidt, of zijn tegenstrever, de taal van het geding kiezen: de partijen, de advokaten, en in geval van oneenigheid, de rechtbank. «Nous vivons», wordt er gezegd en geschreven, «sous l'empire heureux de l'article 23 de la Constitution». Artikel 23, dat letterlijk onvertaalbaar is, luidt in den Franschen tekst als volgt:

«L'emploi des langues usitées en Belgique est facultatif; il ne peut être reglé que par la loi, et seulement pour les actes de l'autorité publique et pour les affaires judiciaires.»

«L'empire heureux...», dat geloof ik wel. Althans voor onze franssprekende konfraters. Men heeft hun nooit, voor een burgerlijke rechtbank, het woord ontnomen, omdat ze in 't Fransch wilden pleiten, en ook nooit is het hun moeilijk geweest de debatten te volgen, omdat hun tegenstrever zich in 't Vlaamsch wenschtte uit te drukken. Daar zij het geval nooit hebben voorgehad, denken onze konfraters dat de Vlamingen niets te wenschen hebben. Zij weten niet, dat het ons vaak onmogelijk is, niet alleen Vlaamsch te spreken, maar zelfs dien wensch te uiten.

De grenzen van taalvrijheid, vermeld in artikel 23 van de Grondwet, werden officieel bepaald door het Verbrekingshof. Het zijn juist de verscheiden arresten van ons hoogste gerechtshof, geveld in strafzaken, die het Parlement er toe brachten, de eerste taalwetten aan te nemen.

De leer van het Verbrekingshof is samengevat in de rede die wijlen Porkureur Generaal De Bavay op de plechtige openingsvergadering van ons Hof van Beroep, op 15 Oktober 1864 uitsprak, en waarin hij namelijk zei:

«Elle» (la constitution), «ne pouvait sans absurdité, autoriser les parties à plaider en flamand devant des juges wallons, incapables de les comprendre». En verder: «Le juge a droit necessairement, sous ce regime de liberté réciproque, et à défaut d'une loi qui la restreigne quant à lui, de ne pas entendre la partie dans une langue qui lui serait étrangère, ou même dans une langue qu'il comprendrait mais dont il trouverait bon de ne pas faire usage».

En in 1873, bestoot Prokureur Generaal Mestdagh de ter Kiele, voor het Verbrekingshof zelf, dat het misplaatst was, vanwege advokaten, «d'adopter avec affectation un idiome inintelligible», en dat zulke houding van ambtswege strafbaar kon zijn, daar de advokaten de magistraten eerbiedigen moeten. Het Verbrekingshof maakte van die besluiten den hoeksteen van haar rechtspraak.

Die tijd is lang voorbij.

Nu gebruikt ons Parket Generaal best de Vlaamsche taal; onlangs heeft onze hooggeëerde Heer Prokureur Generaal aan de leden van zijn Parket voorgeschreven, volgens de regels op gebied van strafrechtspleging aangenomen, in burgerlijke zaken ook hun advies in 't Vlaamsch te geven. Voor het Verbrekingshof mocht, in 't begin van dit jaar, onze waarde konfrater Van Dieren de Vlaamsche taal gebruiken. Men mag dus waarschijnlijk wel zeggen dat er daar even veel in 't Vlaamsch als in 't Fransch gepleit wordt...

Dat alles verheugt ons zeer.

Maar worden we nu ontvangen, zooals menschen die met een redelijke aanvraag voor den dag komen, blijft toch de leer van het Verbrekingshof dezelfde: voor burgerlijke zaken is er geen wet, dus is de rechter vrij.

enkele weken nadien weten, dat hij wel, bij uitzondering, de zaak in onze tweede landstaal wilde bevorderen. Zelfde tooneel in een andere zaak. Men wilde een strijd tot op 't einde toe niet voeren, want men voelde toch, dat het standpunt onverdedigbaar was. Maar men wilde ook niet officieel afzien van de zienswijze van ons hoogste gerechtshof. Dat was taktisch, daar het slechts bij toeval was, dat in twee gedingen, de Vlaamsche pleiters het eens waren, om hun Vlaamsch belang boven het bizonder belang van hun proces te plaatsen, en het eens waren, om liever maar maanden en maanden te verliezen, dan hun zaak in 't Fransch te laten behandelen. Het ging namelijk om een litterare zaak, en in de tweede zaak waren de Vlaamsche Oud-Strijders betrokken. Dat geb[illegible] bij toeval eens; maar over 't [illegible] valt er, bij voorbeeld te Brussel, niet aan te denken, het Vlaamsch voor de rechtspleging te gebruiken.

Op 't einde van verleden jaar, toen de nieuwe wetsontwerpen reeds waren neergelegd, velde de rechtbank van Luik nog een vonnis waarin gezegd werd, dat Vlaamsche besluiten voor die rechtbank niet konden aanvaard worden.

In de rechtbanken waar dat geduld wordt, zooals Hasselt, Leuven, Mechelen, Gent en Kortrijk, worden de vonnissen die op Vlaamsche besluiten volgen, schier altijd in 't Fransch opgesteld.

En wordt het Vlaamsch door de rechters gebruikt, — en dat geheurt slechts te Antwerpen, Oudenaerde, Dendermonde, Brugge, Yper, Veurne en Turnhout, — dan is het arrest dat erop volgt in 't Fransch opgesteld, op enkele uitzonderingen na, sedert de laatste jaren.

Voor zekere kamers van het Hof van Beroep te Brussel, is het dan ook noodig, weet men niet — en dat is algemeen het geval —, dat er drie kamers zijn die de zaken in 't Vlaamsch kunnen behandelen, den Vlaamschen bundel, bestaande uit uitgebreide Vlaamsche briefwisseling, op kosten van de partij te laten vertalen; en de zaak wordt dan maar voorloopig uitgesteld. Wat nog in de laatste dagen van verleden jaar gebeurde...

En dit jaar, voor enkele dagen, werden, door den Voorzitter van de handelsrechtbank te Sint-Nicolaas, vervolgingen tegen stafhouder Orban gevraagd die, in een Vlaamsche zaak, Vlaamsche mededeelingen aan den Voorzitter vroeg.

Als onze franschsprekende konfraters dus van dit gelukkig tijdperk spreken, waar er geen andere wetgeving dan artikel 23 van de Grondwet is, dan is dat omdat ze den toestand niet kennen. Ze weten niet, dat het voor zekere rechtbanken in Vlaanderen onmogelijk is Vlaamsch te spreken, dat men van andere rechtbanken geen Vlaamsch vonnis kan verkrijgen, en dat de toestand voor de Hoven van Beroep ons bitter teleurstelt.

Het luidruchtig optreden van de Vlamingen heeft ze dat nu toch laten gevoelen, en ze bekennen over 't algemeen, dat er een wet moet komen. Die wet zou tot doel hebben, het princiep vervat in artikel 23 van de Grondwet, opnieuw te bepalen, en de taalvrijheid, van het Vredegerecht af tot het Verbrekingshof toe, aan den Vlaming te verzekeren. Volgens hen heeft de Vlaming dan niets meer te wenschen, nog minder te eischen.

* * *

Waarom dwangmaatregelen te gebruiken? Waarom nu ook den zin van artikel 23 van de Grondwet te ontkennen? Dat is de groote vraag, en het is daaromtrent, dat de hevigste strijd nog verder zal gevoerd worden.

Laat ons eerst en vooral artikel 23 lezen, en zien dat de vrijheid bestaat, zoolang er geen regeling in zake rechtspleging getroffen is. In rechte mogen we dus zeggen, dat totnogtoe het princiep van artikel 23 miskend is geworden; maar verder ook, dat het princiep in zekere mate mag gewijzigd worden, en dat, welke regel de wet ook zou voorschrijven, er daarop, grondwettelijk, niets te zeggen zou zijn.

Maar ik neem dadelijk aan, dat er in ieder geval wat over te zeggen is, als het gaat om het princiep. Wij, Vlamingen, houden fel aan het princiep van de taalvrijheid, zooals het kortbondig in artikel 23 samengevat is. Wij, die onder taaldwang zoo erg hebben te lijden gehad, wij

en een hevigen druk op de uiting van de vrijheid uitoefent, dan is hij slechts met dwangmaatregelen, dat men den zwakste verlost en beschermt.

Het is de geschiedenis van al onze sociale wetten. Men vertelde, dat de werkman graag 12 uur werkte, en toch heeft men hem gedwongen zich met 8 uur tevreden te stellen, al was hij vrij zulks vanzelf te doen, als hij het goed achtte. De huurling was vrij geen te hooge prijzen te betalen, en toch heeft men goed gevonden, zijn vrijheid door dwangmaatregelen te beschermen.

De dwangmaatregelen werden genomen, omdat de enkeling met hij machte was, in de bizondere omstandigheden waarin hij werk of een woning moest vinden, zijn eischen op den voorgrond te brengen. De dwangmaatregelen werden genomen, omdat zijn bescherming als enkeling met het algemeen belang gepaard ging, en dat de enkeling soms ook tegen zichzelf moet beschermd worden.

Zoo ook in zake rechtspleging.

De Vlaming die met het gerecht te doen heeft, of hes gerecht noodig heeft, kan zijn grieven niet uiteenzetten en zijn verontwaardiging niet uitdrukken — en hij denkt er eigenlijk niet aan. Door het bizonder belang van zijn proces gedreven, legt hij zich neer bij de doenwijze van zijn raadsman, volgt hij geduldig de gebruiken van de gerechtsdienaars, pleitbezorgers, enz..., onderwerpt zich aan de regels die algemeen worden toegepast door de rechters die over zijn zaak zullen beslissen. Het is pas wanneer zijn proces gedaan is, dat hij treurig aan zijn algemeen belang van Vlaming denken zal.

Dat algemeen belang vergt, dat de taal van het gerecht zijne taal zou zijn, de taal van zijn volk; vergt, dat men bij ieder proces niet zou moeten strijden, om in die taal verhoord en gevonnisd te worden.

Het algemeen belang eischt, dat de rechtzoekende volle vertrouwen in zijn raadsman en zijn rechter hebben zou. Het is niet mogelijk, als die raadsman en die rechter hem niet best begrijpen, en in hunne persoonlijke uitingen, ter zitting of bij het verhoor der partijen, altijd van een andere taal gebruik maken, een taal die de rechtzoekende niet begrijpt.

De Vlaming moet den indruk niet hebben, dat de hoogstaande menschen met wie hij toevallig in aanraking komt, het Vlaamsch slechts gebruiken om hem te verstaan — min of meer te verstaan, — en dat ze, daarbuiten, een heel andere kultuur dan de zijne genieten. De Vlaming moet den indruk niet hebben, dat die hoogstaande menschen zoo maar een oogenblik lijk achter een winket, te zien zijn; dat de waarlijke taal van hun ambt een andere is dan degene die de Vlaming spreekt en begrijpt.

Het algemeen belang van Vlaanderen is, dat zijn rechtsgeleerden grondig de Vlaamsche taal kennen, dat het Vlaamsch de taal van hun kultuur zijn zou, en dat ze die kultuur in het Vlaamsche land verspreiden.

De Vlaming weet dat, maar hij kan er, als enkeling, niet voor strijden.

Zijn raadsman, zijn rechter, vormen juist die macht, die zijn volkomen vrijheid onmogelijk maakt. Als hij tegenover hen, die verfranscht zijn, slechts zijn bloot recht heeft, dan bestendigt zich, op weinig na, de huidige, onduldbare toestand.

Het is tegen hen in, dat de dwangmaatregelen moeten genomen worden.

Waarom? Is het omdat ze geen besef hebben van hun sociale rol? Zeker niet. Wat zou ons dageliijksch leven zijn, zoo wij, advokaten en rechters, eenieder volgens zijne meeningen en levensopvattingen, niet overtuigd waren onze sociale rol te vervullen? Neen, daarom is het niet. Ik zou zelf durven zeggen integendeel. Ze gelooven aan hun sociale rol, maar die rol is verkeerd begrepen, en levert verderfelijke resultaten op.

De franschsprekende Vlaamsche rechtsgeleerden wenschen met de verfransching voort te gaan; zij meenen, dat ze zoo de waarlijke kultuur dienen, die slechts de kultuur van een uitgebreide taal zijn kan, en dat ze zoo de taal van de wetenschap dienen, die in België, land van Fransche wetboeken, slechts het Fransch kan zijn.

De oud-voorzitter van onze zuster-konferentie schreef, toen hij in het artikel waarvan ik daar-

even gewaagde, tegen de taaluitzondering protest aanteekende:

« Dans nos milieux, je n'ai pas rencontré un juriste d'expérience, fût-il flamingant, qui pût donner son approbation à pareil bouleversement ».

Het zal altijd voor ons een raadsel blijven, welke Vlaamschgezinde rechtsgeleerde, zijn afkeer voor de omwenteling van Van Isacker heeft geuit: maar het feit zelf dat het raadsel onoplosbaar mag worden genoemd, schijnt me kenschetsend. Het is voor onzen konfrater buiten twijfel, dat een ervaren jurist, al was hij Vlaamschgezind — wat gebeuren kan —, er niet eens aan denken zou, de Vlaamsche taal in evenwicht te brengen met het Fransch.

Onze fransch-sprekende konfraters, al weten ze, — sedert kort, — dat er een Vlaamsche literatuur bestaat, hebben niet de minste voeling met de Vlaamsche kultuur, en denken er zelfs niet aan, dat die bestaat en uitgebreid kan worden.

Het innigst gevoel van onze franschsprekende konfraters, en ons innigst gevoel, zijn volstrekt tegenstrijdig. Zij begrijpen niet, dat we niet alleen voor ons, volledig rechtsherstel vragen, maar dat ook voor onze kultuur willen. Zij kunnen het niet begrijpen, en gaan dus, blindelings, met de verfransching voort.

Dat men in mijne woorden, niet het minste misprijzen zie. Het is juist, omdat zoo breede geesten als degene die ik als voorbeeld heb genomen, niets van onze kultuur kennen of voelen, niets van den toestand afweten, 't is juist omdat ik aan zulk een hooggewaardeerden magistraat als wijlen Prokureur Generaal Mesdagh de ter Kiele denk, dat ik meen te mogen zeggen:

Onze advokaten en rechters moeten tegen zichzelf beschermd worden.

Zij gelooven aan een Fransche beschaving in Vlaanderen. Wij weten, dat de Fransche kultuur, als volkskultuur, in Vlaanderen failliet is. En wij zien dat, in den huidigen toestand van zwakheid van de Vlaamsche kultuur, de Vlaamsche juristen juist aan de volkstaal hare kultureele macht ontnemen. Wij willen van de rechtsgeleerden de dienaars maken van de volkskultuur. De verfranschte « élite flamande », die buiten het Vlaamsche volk staat, en op het volk gezag uitoefent, kan dat eeuwig beletten:

Daarom dwangmaatregelen.

* * *

Die dwangmaatregelen, die erop neerkomen het ordewoord « In Vlaanderen Vlaamsch » tot een werkelijkheid te maken, zullen we kortbondig bespreken. Doch eerst, moeten we op een paar opwerpingen antwoorden; namelijk:

De « echte » rechtzoekenden spreken Fransch, en

De Vervlaamsching van de besturen en het rechtswezen in Vlaanderen, scheurt België in twee.

Het antwoord op die twee meeningen is eigenlijk hetzelfde.

Sedert het begin van de twintigste eeuw, en vooral in de laatste tien jaren, wordt Vlaanderen, op nijverheidsgebied, het levendigste deel van België. Ik wil enkel wijzen op de mechanische glasnijverheid, de mechanische baksteennijverheid, het voortbrengen van radium, de veranderingsindustriën van de onbewerkte stoffen uit Belgisch Kongo, rondom Antwerpen en het in gang zetten van de Kempische mijnen. De Waalsche technici en geschoolde werklieden, het Waalsch kapitaal, en het kapitaal van de centralistische Belgische banken, wijken naar Vlaanderen uit.

Zoo ook wat den landbouw betreft. Oppervlakkig, blijft de verdeeling van het grondbezit dezelfde. Het groot verschil met het verleden, ligt daarin, dat het centralistisch kapitaal, in samenwerking met den Boerenbond, den landbouw technisch zoo grondig gewijzigd heeft, dat die landbouw, voorheen kleinbedrijf, thans met den groothandel verbonden is en intensief voor den uitvoer werkt.

Het beschavingspeil is gewijzigd. Er vormt zich zeer snel een kleinburgerij waarop het centralistisch kapitaal moet steunen: een burgerij van technici, bestuurders, enz... De belangrijkheid van die industrialisatie en van de vorming van die nieuwe burgerij, kan men gewaar worden aan een groot aantal sociale veranderingen. Bij voorbeeld het feit, dat de bevolking van jaar tot jaar min-[illegible]

Wat de toepassing betreft, spreek ik natuurlijk over niets anders dat de groote principes. Die vind ik in de wetsvoorstellen van den heer Romsée voor de Vlaamschnationalisten, in de amendementen Marck voor het grootste deel van de Katholieke Partij, en in het officieus voorstel waarover de socialisten schenen eens geworden.

Het wetsvoorstellen Van Isacker en Janson, — al waren deze laatsten technisch zeer goed uitgewerkt —, laat ik varen, daar het groote princiep zijn moet, — ik meen het genoeg te hebben verklaard —, dat noch de rechter noch de raadsman over de toepassing van de Vlaamsche procedur zou mogen beslissen. En evenmin de partij als de raadsman. Ofwel verschijnt ze persoonlijk, en dan verkiest ze zeker in Vlaanderen de Vlaamsche rechtspleging, ofwel laat ze zich door een advokaat vervangen, die dan in haar naam, meester over de keuze der taal zou blijven, en het Vlaamsch niet zou kiezen. Dat is juist te vermijden.

De taal van de rechtspleging moet de taal van de streek zijn. Wanneer die niet gebruikt wordt, is de prozeduur nietig, en moet dat van ambtswege, en dus in elken stand der zaak, door den rechter uitgesproken worden.

Voor den aanlegger, die gebruik maakt van een privaat recht, maar die zich moet neerleggen bij de regels der rechtspleging die van openbare orde zijn, geldt dat in volstrekten zin.

Voor den verweerder, is de toestand verschillend. Het schijnt me heel zonderling, hoe dikwijls men geschreven heeft, dat de toestand niet te vergelijken was met den toestand op strafrechtelijk gebied, waar de verweerder, de betichte, de hoofdrol speelt, en — nu al dikwijls, en in de toekomst altijd —, over het gebruik van de taal beslissen mag. Bij de burgerlijke rechtbank, schrijft men, is het belang van den aanlegger even groot als dat van den verweerder. Zeker. Maar het is niet omdat de dieven, de moordenaars en de autovoerders ons meer belang moeten inboezemen dan de slachtoffers die hun schadevergoeding te vragen hebben, dat de strafvordering zoo ineen zit. Het is omdat de publieke en de burgerlijke partijen daar, lijk de aanlegger voor de burgerlijke rechtbank, een heele reeks procedurregelen moeten naleven, voor ze de straf of de vergoeding bekomen, die de betichte van den eersten dag af, schuldig was. De rechtspleging komt, tusschen de klacht of de dagvaarding en de ten uitvoerlegging van het vonnis of het arrest, om den betichte of den verweerder tegen de gevaren van een te vlugge veroordeeling en uitvoering te beschermen.

De verweerder dient dus, — zooals in strafzaken, zooals voor elke andere procedur, — wat betreft de taalwet, beschermd te worden.

Waar de bevolking ongeveer in dezelfde mate de twee talen gebruikt, — en dat geldt alleen voor Groot-Brussel, — heeft de verweerder, in limine litis, de keus van de taal van het geding. In geval van betwistingen tusschen verschillende verweerders, is het de rechtbank die daarover beslist, zooals nu in strafzaken.

Daar waar slechts eene taal door de groote meerderheid van de bevolking gebruikt wordt, zal de verweerder daar noodzakelijk in die taal worden gevonnisd? Zeker niet. Men heeft heel juist doen opmerken, dat verweerder altijd aan de bevoegdheid ratione loci mocht verzaken, en dat [illegible]. Om hem volkomen te beschermen, zou hij zelfs een verandering van de bevoegdheid ratione loci moeten kunnen vragen, in limine litis, en zonder invloed op verjaring of verval. Het zou hem mogelijk moeten zijn, de zaak te doen verzenden naar de dichtstgelegen anderstalige rechtbank.

Er valt niet te vreezen, dat de verweerder van zijn recht moedwillig of te kwader trouw gebruik zou maken, daar het verzenden voor hem groote moeilijkheden meebrengt. De wet zou ook voorzien, dat wanneer hij zulks zou gevraagd hebben, de zaak definitief op tegenspraak zou worden behandeld. En het is vanzelfsprekend, zooals het socialistisch ontwerp het vaststelt, dat men op voorhand van die exceptie zou mogen afzien.

Het socialistisch stelsel beschermt beter den verweerder dan het stelsel Romsée. Maar ik voeg erbij, dat onze geachte konfrater gelijk heeft, de regels ter bescherming van den verweerder op den aanlegger toe te passen, wanneer zijn tegenstrever een openbaar bestuur of een handelsven-[illegible]

Algemeen belang eischt, dat het belangrijkst arrest in een zaak zoo precies mogelijk aan de vorige vonnissen en arresten zou beantwoorden, en verder ook, dat de Vlaamsche burger rechtstreeks zou genieten van de wijsheid, die onze hoogste magistraten in hun arresten samenvatten.

* * *

En nu de organisatorische kant.

In Vlaanderen en te Brussel worden Vlaamsche kamers samengesteld, met de magistraten die het Vlaamsch examen hebben afgelegd, of die het Vlaamsch machtig zijn. Zijn er te weinig, zooals bij het Hof van Beroep te Luik, dan worden, volgens de noodwendigheden, benoemingen gedaan.

Die benoemingen kosten niets. Inderdaad, komen de franschsprekende rechters te Brussel of in het Walenland te pas, om de nieuw verzonden zaken te behandelen, maar vooral om de achterstallige zaken van de baan te helpen. Hoe gauwer de zaken afgedaan worden, hoe gauwer ook komen de kosten van het geding, registratie, enz... de kas van den Staat vullen. Hoe gauwer het geding afgeloopen is, hoe meer zaken bij de rechtbanken worden ingeschreven. De traagheid van de rechtspleging is wat het meest de pleiters tegenhoudt proces te voeren, of voort te voeren, en is ook het nadeeligst voor den Staat.

Ik koester misschien illusies, maar denk toch dat het ons geen kwaad kan doen, meer rechters te hebben, en dat bezuinigingen elders kunnen gedaan worden.

Een enkele maal, bij uitzondering, mogen de magistraten, die de wet over de rechterlijke organisatie invoepen, verplaatst worden. De taal-onkundigheid wordt beschouwd als een belemmering om in een Vlaamsch gerechtskollege te zetelen, maar reorganisatie op een groote schaal rechtvaardigt die verplaatsingen.

De pleitbezorgers mogen weigeren hun ambt te verteenen, als ze het nog gewenscht achten. Zoo noodig, gaat men tot nieuwe benoemingen over.

En de advokaten?

Die zijn door den Staat niet bezoldigd; die worden tot geen publiek ambt benoemd. Hunne zwakheid en hunne macht bestaat daarin, dat ze onafhankelijk zijn. Ik meen dat men ze onafhankelijk moet laten, en wat hun ambt betreft, volledig vrij: tenminste degenen die nu al ingeschreven zijn, en die hun diploma eens en voor goed bezitten.

De Belgische Staat heeft het hun onmogelijk gemaakt hunne studiën in 't Vlaamsch te doen; het ware niet logisch dat men van hen zou eischen, dat ze van het Vlaamsch een voldoende kennis zouden hebben, niet alleen om schriftelijke stukken op te stellen, zooals de pleitbezorgers, maar om te spreken en te redtwistn, in de moeilijkste omstandigheden: een rechterlijk debat.

Ik weet dat mijn Vlaamsche vrienden heel ingenomen zijn met het stelsel Marck, dat aan den advokaat vijf jaar tijd geeft, — als hij jong genoeg is, — om het Vlaamsch aan te leeren, en hem dan de taal opdwingt. Ze vreezen dat er anders nevens de schriftelijke proceduur, een mondelingsche proceduur zou ontstaan, die de belangrijkste zijn zou, en de Fransche taal toch op den voorgrond zou houden.

Dat meen ik verkeerd. Indien men aanneemt, [illegible] taak zal hebben, door het gebruiken van een taal die hij te praktisch of te kunstmatig kent, dan is niet ook aan te nemen, dat de rechter er een groot belang aan zal hechten, door de besluiten en de uitleggingen van den advokaat, in de taal van het geding, geholpen te worden. Nooit zal de schriftelijke procedur juist zooveel belang hebben, als in de toekomende jaren, in Vlaanderen.

De advokaat, die verandert met de proceduur.

In Vlaanderen zal hij niets anders hooren dan Vlaamsch. Binnen enkele jaren zal een advokaat, in 't Vlaamsche land, te beschaamd zijn over zijn onwetendheid, om er nog in 't openbaar blijk van te geven.

En te Brussel, dwingt men hem niet in 't Vlaamsch te pleiten, dan is het te vreezen dat hij alles doen zou om de zaak voor de Fransche kamers te laten inschrijven. Hij zou minder strijdlustig zijn wanneer de Vlaamsche zaak voor hem een goede les zou zijn, waar de pleitbezorger en de rechter voor hem zijn werk in 't Vlaamsch

Brussel en Noord-Brabant moeten gesplitst worden. Indien ik dat zeg, al heeft het hier weinig belang, is het omdat de wetsontwerpen dien kant van de zaak eenvoudig schijnen te vergeten.

Waarop we nog een oogenblik onze aandacht moeten vestigen, is het princiep, centralisatie of decentralisatie. Blijven de Hoven van Beroep in kamers verdeeld, of ware het niet beter ze te splitsen, en hoe is het in dat opzicht met het Verbrekingshof gesteld?

In een demokratische maatschappij, zijn de belangen zeer uiteenloopend; het verantwoordelijkheidsbesef bestaat, om die reden, vooral daarin, dat men bang is iemand met een zware verantwoordelijkheid te belasten of zelf die verantwoordelijkheid op zich te nemen; dat leert ons bij voorbeeld de hevige strijd tegen het stelsel van den enkelen rechter. In een demokratische maatschappij is de verdeeling van de staatsmacht eng verbonden met een rechtstreeksch toezicht, van wat men de openbare meening noemt; dat toezicht, zou de staatsbesturen beletten een doorgedreven politiek te voeren, ging het niet gepaard met een groote centralisatie. Om die redenen, schijnt me een decentraliserend stelsel nu niet van pas.

Het eenvoudigst ware, om de eenheid van de rechtspraak te behouden, om het minst tot het aanleeren van de tweede landstaal te dwingen, het Hof van Beroep te Gent geheel te vervlaamschen, het Hof van Beroep te Luik geheel te verfranschen, en slechts de tweetaligheid bij het Hof van Beroep te Brussel te behouden. Noord-Limburg komt dan natuurlijk bij Brussel. De raadsheeren in het Hof van Beroep te Brussel zouden zelfs allen de twee landstalen niet moeten kennen; dat zou slechts geëischt worden van de raadsheeren in het Verbrekingshof.

In 't kort ziet men dus, dat we zoo weinig mogelijk aan de huidige toestanden veranderen: het centraliserend stelsel is een waarborg voor de wetenschappelijke traditie van onze rechtspraak, maar wordt op zulke wijze aangepast, dat de tweetaligheid het minst mogelijk wordt opgelegd.

Wij denken nochtans, dat later, decentralisatie wenschelijk zijn zal. Wij duiden het aan; voor ons gaat het gepaard met een nieuwen vorm van staatsgezag, met de radikale hervormingen die ons uit de krisis van onze beschaving zullen helpen.

Wij duiden het aan om zoo volledig mogelijk te zijn, en geen misverstanden te verwekken, maar dat zou de stof voor eene nieuwe redevoering zijn...

* * *

Ik ben al reeds te lang geweest, — en ik vraag U me te verontschuldigen, — maar het was om mij zoo goed mogelijk te doen begrijpen.

Het zou me zeer spijten, moest ik den indruk laten, hier te zijn opgetreden om al wat Fransch of franschgezind is aan te vallen.

Ik heb getracht te toonen, zonder wat scherpe woorden weg te laten, als ik het noodig achtte, waarom de Vlamingen zoo vurig ten strijde gaan. Ik hoop te hebben getoond dat ze geen franschhaters zijn, en dat ze er geen belang aan hechten het Fransch en de franschsprekende geleerden uit Vlaanderen te jagen. In tegendeel hoop ik te hebben getoond dat hun overtuiging is dat[illegible].

De tweetaligheid in Vlaanderen den toestand bestendigt: een taal voor het volk, en een taal voor enkele gezaghebbenden en geleerden;

Eentaligheid wil zeggen: het Vlaamsch wordt een kultuurkracht, en het Fransch een tweede taal, die een goedgeschoold volk altijd aanleeren zal.

Om tot eentaligheid te geraken, om in Vlaanderen de kultuur te verspreiden, een hinderpaal moet verdwijnen: de Fransch eentaligheid van de sociale macht, de intellectueelen.

Moest ik toch den indruk geven tegen iets te hebben gesproken, dat het dan ware tegen de taalwetten.

Ik wil daarmede eindigen. Den dag dat het Vlaamsch als kultuurtaal heelemaal, in recht en in feite, haar plaats heeft veroverd, den dag dat hier, bij voorbeeld, te Brussel, het Vlaamsch in evenwicht zal gekomen zijn met het Fransch als taal van de beschaving, dien dag hebben de taalwetten geen zin meer, en worden ze niet meer

verpagen antwoorden; namelijk:

De «echte» rechtzoekenden spreken Fransch, en

De Vervlaamsching van de bestaren en het rechtswezen in Vlaanderen, scheurt België in twee.

Het antwoord op die twee meeningen is eigenlijk hetzelfde.

Sedert het begin van de twintigste eeuw, en vooral in de laatste tien jaren, wordt Vlaanderen, op nijverheidsgebied, het levendigste deel van België. Ik wil enkel wijzen op de mechanische glasnijverheid, de mechanische bakstenennijverheid, het voorthrengen van radium, de veranderingsindustriën van de onbewerkte stoffen uit Belgisch Kongo, rondom Antwerpen, en het in gang zetten van de Kempische mijnen. De Waalsche technici en geschoolde werklieden, het Waalsch kapitaal, en het kapitaal van de centralistische Belgische banken, wijken naar Vlaanderen uit.

Zoo ook wat den landbouw betreft. Oppervlakkig, blijft de verdeeling van het grondbezit dezelfde. Het groot verschil met het verleden, ligt daarin, dat het centralistisch kapitaal, in samenwerking met den Boerenbond, den landbouw technisch zoo grondig gewijzigd heeft, dat die landbouw, voorheen kleinbedrijf, thans met den groothandel verbonden is en intensief voor den uitvoer werkt.

Het beschavingspeil is gewijzigd. Er vormt zich zeer snel een kleinburgerij waarop het centralistisch kapitaal moet steunen: een burgerij van technici, bestuurders, enz... De belangrijkheid van die industrialisatie en van de vorming van die nieuwe burgerij, kan men gewaar wordea aan een groot aantal sociale veranderingen. Bij voorbeeld het feit, dat de bevolking van jaar tot jaar minder toeneemt, dat de bezittende klassen rijker worden, zooals de belastingscontrole dat vaststelt... en de Standaard het voortvertelt, enz...

Maar de nieuwe burgerij die zich vormt, bezit de Fransche traditie niet van de grootburgerij; zij is door en door Vlaamsch. Het politiek verschijnsel van de Vlaamsch Nationalistische Partij kan ervan getuigen.

De leiders van de groote firma, de leiders van de Belgische banken, hebben dat best begrepen. Het is hun duidelijk geworden, vooral door de revolutionnaire daad van de Bormsverkiezing, dat de eenheid van België niet meer op verfransching van Vlaanderen kan worden gebouwd. Ik zeg wel gebouwd, want die heeft nooit, zooals nu, in de werkelijkheid van het economisch leven, een vaste basis gehad. De kleine burgers, die min of meer onafhankelijk zijn, die het dageliksch bestuur van alle vennootschappen en maatschappijen in handen hebben, die «echte» rechtzoekenden, die doorleven hun kulureele revolutie. Het groot kapitaal, dat op hen steunt, legt er zich bij neer, en bestrijdt de Vlaamsche wetsvoorstellen niet meer.

Hoe meer die twee eenheidskrachten meengeschakeld worden, hoe meer konservatief de groote menigte van de Vlaamschnationalisten worden zal. De politieke strijd zal een scherper sociaal karakter krijgen, en dat ook in samenhang met de industrialisering en de technische veranderingen van den landbouw. Maar dat is wat anders...

Spreken we thans alleen over het heden, en stellen we nog eens vast, dat degenen die zich het moeilijkst aan de nieuwe omstandigheden zullen aanpassen, juist de rechtsgeleerden zijn.

Laat ons in de naaste toekomst blijven, om te bepalen wat er, met de ervaren rechtsgeleerden en met ons, gebeuren zal.

De inwendige revolutie, uitgelokt door de Vlaamschnationalisten, zal, wat het gerecht betreft, haar doel bereiken.

De wet zal streng zijn, en heel de macht van de rechtsbedeeling in de handen van de vervlaamschers tegen de verfranschers leggen. Die macht behouden ze. Daarvan overtuigd, zullen ze, zullen we, liik alle revolutionnairen die iets van hunne zaak kennen, voorzichtig en trapsgewijze, van onze nieuwe macht gebruik maken.

Het leven zal aan geen magistraat, aan geen gerechtsdienaar, aan geen advokaat, onmogelijk gemaakt worden. Al de voorrechten die ze nu bezitten, die mogen ze behouden; en dat zal het einde van mijn rede zijn: de toepassing.

* * *

[illegible] betreft de taalwet, beschermd te worden.

Waar de bevolking engevoer in dezelfde mate de twee talen gebruikt, — en dat geldt alleen voor [illegible], — kiest de verweerder, in limine litis, de keus van de taal van het geding. In geval van betwistingen tusschen verschillende verweerders is het de rechtbank die daarover beslist, zooals nu in strafzaken.

Daar waar slechts eene taal door de groote meerderheid van de bevolking gebruikt wordt, zal de verweerder daar noodzakelijk in die taal worden gevonnisd? Zeker niet. Men heeft heel juist doen opmerken, dat verweerder altijd aan de bevoegdheid ratione loci mocht verzaken, en dat blijft de regel. En ik ga verder. Om hem volkomen te beschermen, zou hij zelfs een verandering van de bevoegdheid ratione loci moeten kunnen vragen, in limine litis, en zonder invloed op vertaring of verval. Het zou hem mogelijk moeten zijn, de zaak te doen verzenden naar de dichtstgelegen andertalige rechtbank.

Er valt met te vreezen, dat de verweerder van zijn recht moedwillig of te kwader trouw gebruik zou maken, daar het verzenden voor hem groote moeilijkheden meebrengt. De wet zou ook voorzien, dat wanneer hij zulks zou gevraagd hebben, de zaak definitief op tegenspraak zou worden behandeld. En het is vanzelfsprekend, zooals het socialistisch ontwerp het vaststelt, dat men op voorhand van die exceptie zou mogen afzien.

Het socialistisch stelsel beschermt beter den verweerder dan het stelsel Romsee. Maar ik voeg erbij, dat onze geachte konfrater gelijk heeft, de regels ter bescherming van den verweerder op den aanlegger toe te passen, wanneer zijn tegenstrever een openbaar bestuur of een handelsvennootschap is, daar de zwakste partij dan zeker de aanlegger is. In dit geval en in dit opzicht des te meer, daar de openbare besturen of de vennootschappen gemakkelijk het noodige kunnen doen, om den enkeling te begrijpen, maar ook gemakkelijk de verzending zouden kunnen vragen, dank zij de talrijke diensten waarover zij beschikken.

Over het principe, zijn al de Vlamingen het eens. Op het twaalfde Kongres van den Katholieken Vlaamschen Landbond, werd de heer Marck toegejuicht, toen hij verklaarde dat er geen uitzondering mocht zijn op het gebied van taalgebruik, zelfs bij akkoord der partijen. Nochtans las ik, in verscheidene teksten, het vierde amendement Marck, door de Centrale Kommissie van de Kamer aangenomen, en zag ik, dat er daarin sprake van was, de andere landstaal te gebruiken op aanvraag van den verweerder. (En zonder verzending). Is het een vergissing, ik weet het niet. Maar ik weet, dat de Vlamingen heel wat anders hebben toegejuicht, en zulks in ieder geval, om de principesredenen die ik vlug heb behandeld, met mogen aannemen.

* * *

Stellen we nu, dat de Vlaamsche of de Fransche rechtspleging ingezet is.

Alles geschiedt dan in dezelfde taal.

Met inbegrip van de verslagen der deskundigen die, wanneer ze voor het gerecht verschijnen, een publiek ambt bekleeden.

Om geen tweede, andertalige rechtspleging, naast de officieele te zien ontstaan, wordt het exequatur slechts verleend aan scheidsrechterlijke vonnissen, die opgesteld zijn in de taal van de streek waar de scheidsrechter gehuisvest is.

De getuigen worden in hunne taal verhoord, en hun getuigenis wordt vertaald, wanneer een der partijen de rechter of de griffier, de tweede landstaal niet begrijpt.

Vonnissen en arresten, met inbegrip van de arresten van het Verbrekingshof.

De hooggeachte heer Janson, oud-Minister van Rechtswezen, merkt heel juist op, in zijn toelichting tot het speciaal weisontewrp over het gebruik van de talen voor ons hoogste gerechtshof, dat de rechtspleging voor het Verbrekingshof in het belang van de wet in werking wordt gebracht. De partijen verdedigen daar, theoretisch, geen beperkte belangen, en kunnen er dus geen bezwaar tegen hebben, dat deze of gene taal gebruikt wordt. Best. 't Algemeen belang zal ons dus leiden. 't [illegible] zouden hebben, met alleen om schriftelijke stukken op te stellen, zooals de pleitbezorgers, maar om te spreken en te redtwisten, in de moeilijkste omstandigheden: een rechterlijk debat.

Ik weet dat mijn Vlaamsche vrienden heel ingenomen zijn met het stelsel Marck, dat aan den advokaat vijf jaar tijd geeft, — als hij jong genoeg is, — om het Vlaamsch aan te leeren, en hem dan de taal opdwingt. Ze vreezen dat er anders nevens de schriftelijke proceduur, een mondelingsche proceduur zou ontstaan, die de belangrijkste zijn zou, en de Fransche taal toch op den voorgrond zou houden.

Dat meen ik verkeerd. Indien men aanneemt, dat de rechter in 't begin een ingewikkelder taak zal hebben, door het gebruiken van een taal die hij, te praktisch of te kunstmatig, kent, dan is het ook aan te nemen, dat de rechter er een groot belang aan zal hechten, door de besluiten en de uitleggingen van den advokaat, in de taal van het geding, geholpen te worden. Nooit zal de schriftelijke proceduur juist zooveel belang hebben, als in de toekomende jaren, in Vlaanderen.

De advokaat, die verandert met de proceduur.

In Vlaanderen zal hij niets anders hooren dan Vlaamsch. Binnen enkele jaren zal een advokaat, in 't Vlaamsche land, te beschaamd zijn over zijn onwetendheid, om er nog in 't openbaar blijk van te geven.

En te Brussel, dwingt men hem niet in 't Vlaamsch te pleiten, dan is het te vreezen dat hij alles doen zou om de zaak voor de Fransche kamers te laten inschrijven. Hij zou minder strijdlustig zijn wanneer de Vlaamsche zaak voor hem een goede les zou zijn, waar de pleitbezorger en de rechter voor hem zijn werk in 't Vlaamsch zouden overzetten. Verder ook, vind gij niet dat wij het al moeilijk genoeg hebben hier ordentelijk onze taal te spreken, zonder nog een derde taal op den voorrang te brengen: het Brusselsch?

De kaart van onze rechterlijke arrondissementen moet ook gewijzigd worden. Zoo zouden Groot-

Ik ben al reeds te lang geweest, — en ik vraag U me te verontschuldigen, — maar het was om uit zoo goed mogelijk te doen begrijpen.

Het zou me zeer spijten, moest ik den indruk laten, hier te zijn opgetreden om al wat Fransch of franschgezind is aan te vallen.

Ik heb getracht te toonen, zonder wat scherpe woorden weg te laten, als ik het noodig achtte, waarom de Vlamingen zoo vurig ten strijde gaan. Ik hoop te hebben getoond dat ze geen franschhaters zijn, en dat ze er geen belang aan hechten, het Fransch en de franschsprekende geleerden uit Vlaanderen te jagen. In tegendeel hoop ik te hebben getoond dat hun overtuiging is dat:

De tweetaligheid in Vlaanderen den toestand beteendigt: een taal voor het volk, en een taal voor enkele gezaghebbenden en geleerden;

Eentaligheid wil zeggen: het Vlaamsch wordt een kultuurkracht, en het Fransch een tweede taal, die een goedgeschoold volk altijd aanleeren zal.

Om tot eentaligheid te geraken, om in Vlaanderen de kultuur te verspreiden, een hinderpaal moet verdwijnen: de Fransch eentuligheid van de sociale macht, de intellectueelen.

Moest ik toch den indruk geven tegen iets te hebben gesproken, dat het dan ware tegen de taalwetten.

Ik wil daarmede eindigen. Den dag dat het Vlaamsch als kultuurtaal heelemaal, in rechte en feite, haar plaats heeft veroverd, den dag dat hier, bij voorbeeld, te Brussel, het Vlaamsch in evenwicht zal gekomen zijn met het Fransch, als taal van de beschaving, dien dag hebben de taalwetten geen zin meer, en worden ze niet meer toegepast.

Dat die gelukkige dag zoo gauw mogelijk kome. Dat zal nu niet meer van onze Fransche juristen afhangen, maar van ons, van onze wilskracht, en ons geestdriftig vertrouwen in de heldere toekomst onzer moedertaal.

RECHTSPRAAK

HANDELSRECHTBANK VAN BRUGGE

3 FEBRUARI 1931

Voorzitter: Mr Marcel Saenen
Referendaris: Mr Ed. Maertens
Pl.: Mr Axiers t/ Sabbe q. q.

HUWELIJKSGEMEENSCHAP — TERUGVORDERING VAN INBRENG — VROUW SCHULDEISCHERES IN HET FAILLISSEMENT VAN HAAR ECHTGENOOT — NOODWENDIGHEID VAN GELOOFWAARDIGE AKTE OF INVENTARIS.

I. Om haren eisch te doen aanvaarden op de gemeenschap, moet de vrouw, tegen de gefailleerde massa van haar echtgenoot, krachtens art. 1499 en 1510 B. W. authentieke bewijzen leveren.

II. De bevestiging van het bestaan van een bruidschat zelfs in een huwelijkskontrakt is geen bewijs dat het opgegeven bedrag bestond en in de gemeenschap is gestort; in geval van faillissement eischt art. 560 Handelswb. dat de vrouw door boedelbeschrijving of andere authentieke akte de eenzelvigheid bewijze van de roerende goederen die zij terugvordert als inbreng of als schenking of nalatenschap, zelfs zoo zij er de waarde van terugvraagt.

Vrouw S. tegen curator faillissement S.

Aangezien de eischeres, vrouw van den gefailleerde:

1° vraagt om aanvaard te worden in de lasten der failliet L. als schuldeischeres voor 110.000 frank;

2° de teruggave vordert van eene reeks meubelen die haar zouden geschonken geweest zijn door hare moeder of, indien dit onmogelijk is, vraagt om aanvaard te worden voor 40.000 frank onder de gewone schuldeischers;

Aangezien de eischeres beweert, dat het onder meer door haar huwelijksverdrag bewezen is, dat zij voor 150.000 frank in geld, in waarden en in meubelen ingebracht heeft, dewelke allen besteed werden in den handel van haren echtgenoot;

Aangezien dit huwelijksverdrag op 20 Maart 1929 te Elsene bij openbare akt van Notaris Moulin verleden werd;

dat deze akt in het artikel 5 vermeldt, dat de eischeres verklaart, dat zij een som van 150.000 frank bezit en als eigen goed voor zich behoudt;

Aangezien deze verklaring wel degelijk bewezen is, doch dat de huwelijksakte niet vaststelt, dat deze bruidschat dan bestond, noch dat zij in de handen van den gefailleerde gegeven werd;

Aangezien de curator besluit, dat volgens artikel 560, wanneer de echtgenoote

haar opgelegd zijn, alt
blijven voor al hare sch
niet mag verschillen volg
of het voorwerp van deze

Aangezien de bloote be
huwelijksverdrag dat de
duizend frank in eigendo
gelijkgesteld worden me
boedelbeschrijving, die
en waarin de verscheide
van de bruidschat volgen
met hunne schatting be
(Brussel, 25 Mei 1871 P
Cass. fr. 5 Febr. 1908,

Aangezien deze ziensw
wordt door het artikel 55
dat de curator terecht
schuldvordering; dat luid
de voordeelen vervallen w
genoote van den gefaill
worden in het huwelijk
haar man een koopman w
king van het huwelijk, zo
val is, dat het betwist a
huwelijksverdrag niet an
verdoken voordeel om een
fortuin te onttrekken a
schers; dat deze wetsbep
heeft den koopman te bel
voordeelen aan zijne vrou
die op de kosten der schul
betaald worden; bij voorb
verdrag, het bestaan van
te erkennen, die hij niet
cré Espr. C. comm. Bl. 100

Dat het daarom is dat d
is in het aanvaarden van

Aangezien het bestaan
schat naar den eisch der w
zijnde, het nutteloos is na
eischeres deze bruidschat
leerde wel afgegeven heeft

Dat er ten overvloede vi
merkt worden, hoe weinig
is, aan te halen dat de ei
een brandkas in een bank
de gefailleerde waarden a
aan zekeren Pallan, als wa
verhuring of zelfs dat de
verhuizing van meubelen
wat zij vermoedelijk gedaa
geld van haren man, daar z
dig bijstond in zijn handel,
en 557 faillietwet;

Aangezien er hieruit blij
dering niet gegrond is;

Om deze redene

De Rechtbank verwerpt d
ongegrond.

Verwijst de eischeres tot
het geding.

NOTA. — Dit vonnis is voor
veerd door het wantrouwen teg
van den gefailleerde die dezen
bijstond. Het komt wel overee
spraak al zijn de grondbeginselen
tigd zijn, niet onomstootbaar juist
Het vroeger recht was niet zoo
bewijsrecht der vrouw die haar
opvorderde. In de XVIIIe eeuw, k
stelling van haar eigen patrimon
gemeen recht bewijzen. Het B.
Art. 1499 eischt boedelbeschrijv